

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ภัยพิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้นของทั่วโลก เสมือนเตือนให้รู้ว่าเรากำลังเผชิญอยู่กับสภาวะวิกฤตหลายๆ อย่างที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน เช่น ภัยธรรมชาติ ภัยด้านสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายจนขาดสมดุล อีกทั้งปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข และการเมือง ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของประชากร ทำให้มนุษย์ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้นเพื่อการดำรงชีพ แต่เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติมีอยู่อย่างจำกัด จึงทำให้เกิดการแย่งชิง และทำลายกันในที่สุด ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นแนวทางการแก้ไขเพื่อรอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้สมดุลพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก ได้เป็นอย่างดี ในส่วนของสิ่งแวดล้อม พระองค์ได้ชี้ให้ประชาชนทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของ น้ำ ดิน และ ป่าไม้ โดยให้เกิดการจัดการร่วมกันระหว่างชุมชน เพื่อให้สัมฤทธิ์ผล และเกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง จึงต้องดำเนินการบูรณาการลุ่มน้ำทั้งระบบ ตั้งแต่ผู้ผลิต หรือแหล่งต้นน้ำ ไปสู่ผู้ใช้ หรือปลายน้ำ เพราะมีความสืบเนื่องกันตลอดทั้งลำน้ำ

ลุ่มน้ำวังทอง หรือลุ่มน้ำแม่ น้ำวังทอง เป็นหนึ่งในลุ่มน้ำย่อย ของลุ่มน้ำน่าน (กรมทรัพยากรน้ำ, 2551) โดยลุ่มน้ำวังทองมีพื้นที่ครอบคลุม 2 จังหวัดได้แก่ จังหวัด พิษณุโลก และ เพชรบูรณ์ ซึ่งจัดเป็นแหล่งน้ำต้นน้ำที่สำคัญ และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดพิษณุโลกอีกด้วย แต่ลำน้ำนี้เป็นลำน้ำที่ไม่มีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝน แต่ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง อีกทั้งยังเกิดการพังทลายของหน้าดิน ส่งผลต่อคุณภาพของน้ำในลำน้ำอีกด้วย จากปัญหาดังกล่าวจึงควรทำการศึกษา รูปแบบการพัฒนาโครงการให้เป็นโครงการนำร่อง ซึ่งหลังจากการศึกษาวิจัยแล้วจะได้มีแผนพัฒนาท้องถิ่น พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรในชุมชนที่อาศัยอยู่ในลุ่มน้ำอีกด้วย เพื่อเป็นการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ รู้จักการอนุรักษ์ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีความยั่งยืนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

2.1 เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการกลุ่มน้ำในเชิงบูรณาการตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในลักษณะการมีส่วนร่วมทั้งภาคประชาชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา

2.2 เพื่อคัดเลือกโครงการด้านแหล่งน้ำที่ชุมชนนำเสนอมาปรับปรุง ให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น โดยผนวกเข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

จัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการกลุ่มน้ำวังทองเชิงบูรณาการ และคัดเลือกโครงการด้านแหล่งน้ำที่ชุมชนนำเสนอมาปรับปรุงให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น โดยผนวกเข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ระยะเวลาทำการวิจัย 1 ปี โดยมีบุคลากร เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน ประชาชน และองค์กรชุมชนในท้องถิ่นเข้าร่วมโครงการวิจัย

4. กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

กรอบแนวคิด และผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการในรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด และผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการ